

Brüssel, 5.6.2019
COM(2019) 500 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE NING EUROOPA
INVESTEERIMISPANGALE**

2019. aasta Euroopa poolaasta: riigipõhised soovitused

1. SISSEJUHATUS

Euroopa majandus kasvab juba seitsmendat aastat. Junckeri komisjoni ametiajal on investeringud jõudnud tagasi kriisieelsele tasemele, tööhõive on suurem kui kunagi varem ja valitsemissektori võlg on kokkuvõttes vähenenud.

Hoolimata vähem soodsatest tingimustest jätkub Euroopa majanduse kasv nii sel kui ka järgmisel aastal ning kõigi liikmesriikide kasvunäitajad on positiivsed. Eelmisel aastal kogu maailmas esinenud probleemid, nt kaubanduspinged, suurenenud ebakindlus ja rahvusvaheliste finantstingimuste märkimisväärne karmistumine aasta alguses mõjutasid ka Euroopa majandust. Sel ja järgmisel aastal peaks majanduskasvu peamine tõukejõud olema jätkuvalt sisenõudlus, mida toetab mõnes liikmesriigis tööhõive ja sissetulekute edasine suurenemine, madalad rahastamiskulud ja toetavad eelarvemeetmed.

Tulemuslikud struktuurireformid koos hästi suunatud investeerimisstrateegiatega ja vastutustundliku eelarvepoliitikaga näitavad ka edaspidi teed Euroopa majanduse moderniseerimisel. Euroopa poolaasta raames vastu võetud riigipõhistes soovitusel antakse liikmesriikidele suuniseid, kuidas reageerida senistele ja uutele probleemidele ning täita peamisi poliitilisi ühiseesmärke. Euroopa poolaasta kontekstis on äärmiselt oluline suunata jõupingutused nn positiivsele kolmnurgale, st ergutada investeringuid, viia jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks ellu tõhusaid reforme ning järgida vastutustundlikku eelarvepoliitikat. Riigipõhised soovitusel hõlmavad ka suuniseid, kuidas edendada sotsiaalset lähenemist kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, tugevdada majandus- ja rahaliidu toimimist ja juhtimist ning suurendada euroala majanduse vastupidavust kooskõlas euroala majanduspoliitikat käsitleva 2019. aasta soovitusel¹.

Ülemaailmse majanduskasvu aeglustumise tõttu on üha rohkem vaja tegeleda ELi majanduse struktuursete probleemidega. Majanduslikud riskid ja ebakindlus suurenevad, seepärast on meie riikide majanduse vastupanuvõime ja kasvupotentsiaali tugevdamiseks vaja reforme rakendada jõulisemalt ja seada selged prioriteedid. Sellega seoses on vaja suurendada ka innovatsiooni mõju ja ulatust ning tagada kõrgetasemeliste oskuste olemasolu ja nende vastavus tööturu vajadustele. Et leevendada aeglasema majanduskasvu mõju tööhõivele ja ebavõrdsusele, on ülioluline suurendada sotsiaalset kaasatust, kaitsta ja edendada investeringuid ning tõsta riigi rahanduse kvaliteeti. Majanduskasvu aeglustumine on esile toonud ka vajaduse tegeleda euroala erinevustega tasakaalustatumalt. Eelkõige need liikmesriigid, kelle võlatase on kõrge, peaksid jätkama riigi rahanduse jätkusuutlikkuse parandamist. Samal ajal peaksid madala investeringutasemega liikmesriigid, kellel on eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, kasutama seda kasvupotentsiaali toetamiseks. Ühtse turu tugevdamine ning ühtse turu poliitika ja riiklike struktuurireformide omavahelise täiendavuse parandamine aitavad suurendada ELi majanduse tootlikkust ja vastupanuvõimet. Ülemaailmsel tasandil pakub ELi uus Hiinat käsitlev strateegia suuri võimalusi töökohtade loomiseks ja majanduskasvuks Euroopas².

Investeringud ja reformid peavad käima käsikäes. Käesoleva paketiga soovib komisjon tagada, et investeringud oleksid paremini seotud nii reformide kui ka poliitilise raamistikuga. Kooskõlas komisjoni koostatud riigiaruannetes sisalduva süvaanalüüsiga iga liikmesriigi

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5097-2019-INIT/en/pdf>

² <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>

investeeringuvajaduste ja puudujääkide kohta, tuleks 2019. aasta riigipõhiste soovitude kohaselt rohkem keskenduda investeeringutele.

Kuigi ELi fondid ei suuda rahuldada kõiki investeeringuvajadusi, pakuvad need märkimisväärseid võimalusi riigipõhistes soovitudes nimetatud konkreetsete investeeringulinkade täitmiseks. Luues tihedama poliitilise seose Euroopa poolaasta ja ELi 2021.–2027. aasta rahastamisvõimaluste vahel, nagu on sätestatud komisjoni ettepanekutes ELi järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta, pakuvad ELi sellised rahastamisprogrammid nagu InvestEU, Euroopa ühendamise rahastu, programm „Euroopa horisont“ ja ühtekuuluvuspoliitika vahendid märkimisväärseid võimalusi. Eriti oluline on siin ELi ühtekuuluvuspoliitika järgmise perioodi vahendite kavandamine. Hiljuti alustati riiklike ja piirkondlike ametiasutustega dialoogi selle üle, kuidas Euroopa struktuuri- ja ühtekuuluvusfonde³ aastatel 2021–2027 riiklikul tasandil paremini kasutada, seejuures moodustavad riigipõhised soovitud koos riigiaruannetega eduka programmitöö analüütilise raamistiku.

2. MAJANDUSE VÄLJAVAATED, ÜLDISED EDUSAMMUD REFORMIDE ELLUVIIMISEL JA TASAKAALUSTAMATUSE KORRIGEERIMISEL

Euroopa Liidu majandus peaks sel ja järgmisel aastal jätkuvalt kasvama, kuigi aeglasemas tempos. Majanduskasvu eeldatav aeglustumine 2019. aastal on osaliselt tingitud väliskeskkonna märkimisväärsest negatiivsest mõjust ekspordile suunatud sektoritele. Mõned riigi- ja sektoripõhised tegurid (nt autotööstuses) on mõjutanud ka suurte Euroopa riikide tootmisnäitajaid. Sisepoliitiline ebakindlus ja reformide tagasipööramine on mõnes riigis õõnestanud usaldust ja kärpinud kasvuväljavaateid. Prognoositakse, et täiendavad töökohad koos töötajate mõõduka palgatõusuga toetavad tarbimist ja majandustegevust, samas kui majanduslike väljavaadete ebakindlus teravdab riskitaju. Investeeringud peaksid suurenema, kuid aeglasemas tempos, mis on tingitud ebasoodsamast väliskeskkonnast ja ebakindlast kaubanduspoliitikast. Üldiselt peaksid soodsad rahastamistingimused ja toetavad fiskaalmeetmed mõnes liikmesriigis sisenõudlust suurendama.

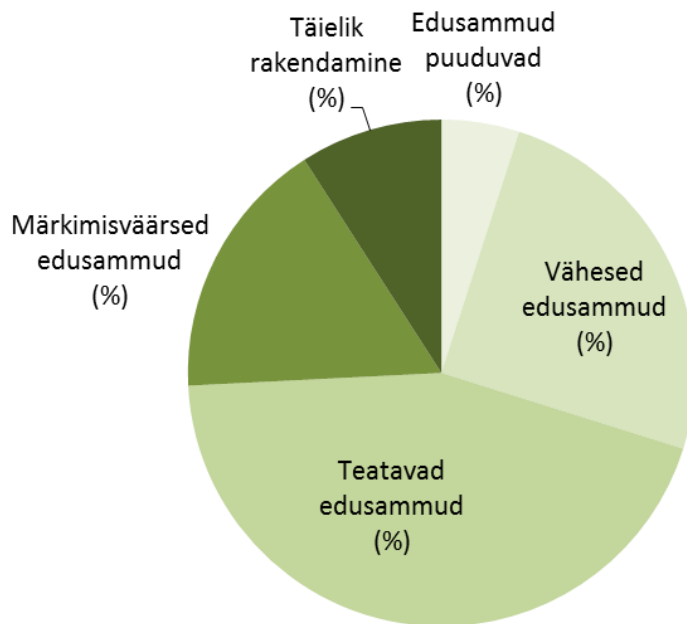
Kuigi põhinäitajad on viimastel aastatel oluliselt paranenud, peame jätkama Euroopa majanduse vastupanuvõime ja kasvupotentsiaali tugevdamist. Tulevaste negatiivsete majandusšokkidega toime tulemiseks on oluline suurendada majanduskasvu potentsiaali ja laiendada eelarvepoliitilist manööverdamisruumi. Võttes arvesse majanduse väljavaadete kaasnemaid suuri ja omavahel seotud riske, tuleb intensiivsemalt tegeleda majanduskasvu aeglustumisest tulenevate struktuursete probleemide ja nõrkustega. Haridusse ja oskustesse, kvaliteetsesse taristusse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute edendamine ja kaitsmine suurendab samaaegselt meie riikide majanduse kasvupotentsiaali ja toetab kogunõudlust. Sellega seoses on väga oluline edendada ka õigusriigi põhimõtete järgimist, eelkõige kohtusüsteemi sõltumatust, ja tugevdada korrupsioonivastast raamistikku. Riigi rahanduse valdkonnas peaksid kõrge võlatasemega riigid järgima poliitikat, mis suurendab eelarvepuhvleid ja vähendab kestlikult võlamäära. Samal ajal on nüüd oluline kasutada eelarvepoliitilist manööverdamisruumi riikides, kus see on võimalik. Eritähelepanu tuleks kõigis liikmesriikides pöörata majanduskasvu soodustamisele ning kulude ümberjaotamisele ja maksusüsteemidele. Lisaks sellele leevendab kogu euroala ühtlasem makromajanduslik

³ ELi ühtekuuluvuspoliitika vahenditeks on Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond+ ja Ühtekuuluvusfond.

tasakaalustamine negatiivset mõju, mis on võlakoormuse vähendamisel majanduskasvule, ja vähendab majandustulemuste sõltuvust välisnõudlusest.

Rohkem kui kahe kolmandiku enne 2018. aastat antud riigipõhiste soovituste rakendamisel on saavutatud vähemalt teatavat edu (vt joonis 1). Liikmesriikidega alates 2011. aastast kokku lepitud soovituste rakendamine kulgeb endiselt stabiilselt. Mõnel juhul on loobutud varem vastu võetud oluliste reformide teatavate punktide rakendamisest. Kõige suuremat edu on saavutatud finantsteenuste valdkonnas, millele järgnevad edusammud töösuhteid käsitlevate ja töökaitsealaste õigusaktide valdkonnas. Edasimineku on olnud eriti aeglane maksubaasi laiendamisel ning tervishoiu ja pikaajalise hoolduse, aga ka teenustesektori konkurentsi valdkonnas.

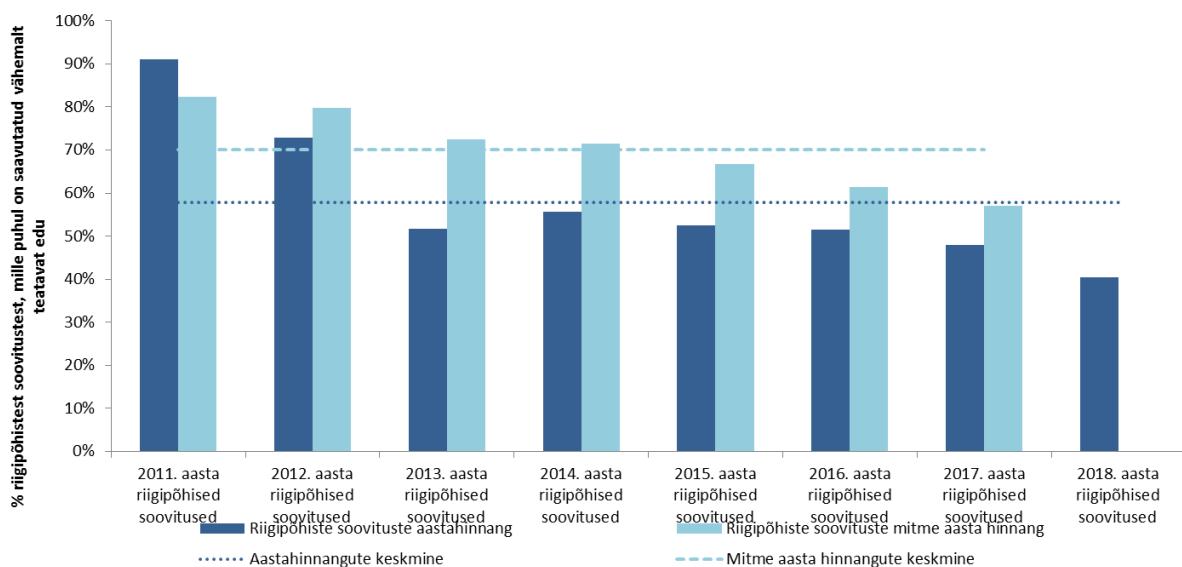
Joonis 1. 2011.–2018. aasta riigipõhiste soovituste rakendamise seis praegu

Märkus. Mitmeaastases hinnangus vaadeldakse rakendamist alates soovituse vastuvõtmisest kuni käesoleva teatise avaldamiseni mais 2019. Eelarvepoliitikat käsitlevate riigipõhiste soovituste üldhinnangus võetakse arvesse vastavust stabiilsuse ja kasvu paktile.

Eelmisel aastal on liikmesriigid reformide rakendamisel saavutanud vähemalt „teatavat edu“ nelja puhul kümnest neile 2018. aastal esitatud soovitusel (vt joonis 2). See tulemus on halvem kui varasematel aastatel. Pärast riigiaruannete koostamise käigus veebruaris tehtud hindamist ei ole kokkuvõttes märkimisväärseid lisaedusamme märgata. Hindamine ei too siiski välja liikmesriikide ja poliitikavaldkondade vahel erinevaid erinevusi. Finantsteenuste valdkonnas on reformide rakendamine endiselt jõuline, isegi kui tempo on mõnevõrra raugenud võrreldes vahetult kriisi järel julgelt võetud meetmetega. Edusammud on jätkuvalt tagasihoidlikud nende soovitude rakendamisel, mis käsitlevad maksubaasi laiendamist ja teenustesektori konkurentsivõime tugevdamist. Võttes arvesse ülejäänud majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme ning majandusväljavaadetega seotud langusriske, on ELi majanduse vastupanuvõime tugevdamiseks hädasti vaja reforme jõulisemalt rakendada.

Joonis 2. Riigipõhiste soovitude rakendamine: iga-aastane hinnang alates 2011. aastast võrreldes rakendamise praeguse seisuga

Märkus: Mitmeaastases hinnangus vaadeldakse rakendamist alates soovitude vastuvõtmisest kuni käesoleva teatise avaldamiseni mais 2019. 2011. ja 2012. aasta tulemusi on mitmeaastase hinnangu tulemustega raskem võrrelda, sest riigipõhistes soovitudes kasutati erinevaid hindamiskategooriaid.

Makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimine edeneb, kuid vaja on täiendavaid poliitikameetmeid. Mõnes liikmesriigis on nii era- kui ka valitsemissektori võlg rekordiliselt kõrgel tasemel, mis piirab negatiivsete šokkidega tegelemise võimalusi. Teistes liikmesriikides on märke võimalikust ülekuumenemisest, mis on seotud eluaseme hinnatõusu ja tööjõu ühikukulu kasvuga. Välispositsioonide tasakaalustamist ei ole seni lõpule viidud. Kuigi jooksevkonto suured puudujäägid on kõrvaldatud, püsib jooksevkonto hoolimata mõningasest kohandamisest mitmes riigis suures ülejäägis. Euroala jooksevkonto suur ülejääk püsib üldiselt muutumatuna, peegeldades ühelt poolt majandusaktiivsusest väiksemat sisenõudlust ja teiselt poolt headel ekspordinäitajatel põhinevat tugevamat konkurentsipositsiooni. Täiendavaks tasakaalustamiseks on vaja erinevaid lahendusi. Jooksevkonto puudujäägiga või suure välisvõlaga liikmesriigid peavad konkurentsivõimet parandama, samas kui jooksevkonto suure ülejäägiga liikmesriigid peaksid looma tingimusi, mis toetavad kiiremat palgaskvu ja investeringuid. Potentsiaalse majanduskasvu

toetamiseks on tootlikkuse ja investeringute suurendamise meetmed kõigi liikmesriikide jaoks keskse tähtsusega.

3. 2019.–2020. AASTA SOOVITUSTE PÕHIEESMÄRGID

Soovituste üldine eesmärk on julgustada liikmesriike parandama oma kasvupotentsiaali ning moderniseerima majandust ja veelgi tugevdama vastupanuvõimet. Võttes arvesse majanduskasvu eeldatavat aeglustumist, peaksid kõik liikmesriigid seadma esikohale reformid, mis on suunatud jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule. Üha enam digitaliseeritud ja globaliseerunud riigid vajavad arukamaid investeringuid vastavasse taristusse, innovatsiooni, haridusse ja oskustesse. Lisaks eeldavad digitaliseerumine, muutuv tööturg, vananev elanikkond ning majanduse keskkonnasäästlikumaks muutumine täiendavaid jõupingutusi, et toetada töökohtade loomist ning tagada jätkusuutlikud, piisavad ja kaasavad sotsiaalhoolekandesüsteemid.

Riikide sotsiaalmajanduslikud suundumused ei kajasta piirkondlikke erinevusi, mis on mõnes riigis märkimisväärsed. Tagasi vaadates ei ole majanduskasvust saadud kasu piirkonniti võrdselt jagunenud. Tulevikku vaadates ei mõjuta sotsiaalmajanduslikud probleemid kõiki ühiskonna osi ühtmoodi. Tuginedes 2019. aasta riigiaruannete tulemustele, osutatakse selle aasta soovitustes seega vajaduse korral piirkondade ja territooriumide erinevustele. Eesmärk on konkreetsed investeerimisvajadused paremini kindlaks teha ning toetada kiiremat majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist nende investeringute abil, mida aastatel 2021–2027 kaasrahastatakse ELi ühtekuuluvuspoliitika vahenditest.

Ebakindluse suurenemine üleilmsetel turgudel rõhutab ühtse turu tähtsust. Et muuta konkurentsivõimelise hinna ja kõrge kvaliteediga sisendid ettevõtetele kättesaadavamaks ning tagada ELi kaupade pakkujatele ja teenuste osutajatele suured ja likviidsed turud, on ühtse turu hea toimimine hädavajalik. Varem on suhteliselt tagasihoidlikule teenuseturgude integratsioonile tähelepanu juhitud, kuid reformide tempo on siiski sageli jäänud pettumust valmistavaks. Teenuseturgude ebapiisava integratsiooni alternatiivkulud suurenevad ja need kanduvad ühelt liikmesriigilt teisele üle. Olukorda on võimalik parandada ka kaubaturgude teatavates valdkondades, eelkõige rakendades vastastikust tunnustamist. Euroopas tõelise ühtse kapitalituru loomine kapitaliturgude liidu näol suurendab finantssüsteemi võimet tulla toime šokkidega, laiendades selleks ettevõtete rahastamisallikaid ja edendades uusi investeerimisvõimalusi. Et saavutada edu digi-, energia-, kapitali- ja transpordivaldkonna integreerimisel, peavad liikmesriigid tegema ühtse turu tugevdamiseks lisareforme. Näiteks soovitatakse Itaaliale parandada taristu kvaliteeti, võttes arvesse selle piirkondlikke eripärasid.

2019. aasta veebruaris tuvastas komisjon makromajandusliku tasakaalustamatuse 13 liikmesriigis. Selle kõrvaldamiseks tuleb riigipõhised soovitused nõuetekohaselt rakendada. Pärast põhjalikku analüüsi jõudis komisjon järeldusele, et makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse kohaselt esineb tasakaalustamatust kümnes liikmesriigis (Bulgaaria, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Madalmaad, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia ja Saksamaa) ning ülemäärane tasakaalustamatuse kolmes liikmesriigis (Itaalia, Kreeka ja Küpros)⁴.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale ja eurorühmale: 2019. aasta Euroopa poolaasta: struktuurireformide elluviimisel ning makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamisel ja korrigeerimisel tehtud edusammude hindamine ning määruse (EL) nr 1176/2011 kohase põhjaliku analüüsi tulemused (COM(2019) 150 final).

- Horvaatia puhul järel dati, et võttes arvesse majandusliku olukorra paranemist ja poliitilist arengut, ei ole tasakaalustamatus enam ülemäärane.
- Kreeka kohta koostati esimene põhjalik analüüs pärast riigi finantsabiprogrammi lõpetamist ning edaspidi jälgitakse tasakaalustamatust käsitlevat poliitikat tõhustatud järelevalve raamistiku alusel.
- Küprosel püsib märkimisväärne haavatavus hoolimata paranenud majandusseisust ja mõningatest hiljuti uuendatud poliitilistest kohustustest.
- Itaalias on majanduskasvu ja riigi rahanduse väljavaated halvenenud ning hiljutiste poliitikameetmetega pööratakse varasemad reformid osaliselt tagasi, sealhulgas pensionisüsteemiga seotud reformid. Komisjon andis veebruaris teada, et kuna Itaalia makromajandusliku tasakaalustamatuse suurenemine või vähenemine sõltub oluliselt tulevastest poliitikameetmetest, kavatseb ta hoolega jälgida, kuidas Itaalia täidab tasakaalustamatuse vähendamiseks võetud kohustusi. Itaalia 2019. aasta riiklikus reformikavas on käsitletud ainult osa 2018. aasta riigipõhistes soovitud nimetatud struktuursetest probleemidest, lisaks on tihti puudu üksikasjad kavas esitatud vähest uute kohustuste ja nende täitmise ajakava kohta. Siiski tugineb Itaalia reformistrateegia eri valdkondades juba alustatud olulistele reformidele, andes tunnistust üldisest järjepidevusest eelmiste aastate riiklike reformikavadega.

Nagu eelmistelgi aastatel, tehakse makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames spetsiaalset järelevalvet ka kõikide riikide üle, kelle puhul on tuvastatud tasakaalustamatus või ülemäärane tasakaalustamatus.

Riigi rahandus ja maksustamine

Valitsemissektori võlg väheneb, kuid liikmesriigiti on edusammud erinevad. Mõni liikmesriik ei ole viimastel aastatel piisavalt kasutanud soodsaid tsüklilisi tingimusi ega madalaid intressimäärasid eelarvepuhvrите taastamiseks. Teiste eelarvepositsioonid on tugevnenud, andes neile manööverdamisruumi investeringute toetamiseks. Kokkuvõttes jäi euroala eelarvepoliitika aastatel 2015–2018 üldjoontes neutraalseks ning komisjoni prognoosi kohaselt peaks see 2019. aastal muutuma kergelt ekspansiivseks.

Mitmes liikmesriigis on valitsemissektori võlg endiselt suur. Elanikkonna vananemisega kaasnevad lisaprobleemid ning see nõuab pensioni-, tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemide jätkuvat reformimist, et suurendada nende tõhusust, tulemuslikkust ja sobivust ning säilitada nende pikaajaline eelarveline jätkusuutlikkus. Endiselt on olulised pensionireformid, mille eesmärk on parandada tasakaalu tööelu ja pensionipõlve vahel ning toetada täiendavaid pensionisääste. Vajaduse korral tuleb kiiresti kokku leppida sotsiaalkindlustussüsteemi reformides, võttes arvesse nende mõju asjaomastele rühmadele. Kogemused on näidanud, et neid valdkondi on kõige keerulisem reformida, mistõttu tuleb reformiga viivitamata alustada. Samal ajal tuleb algusest peale aktiivselt konsulteerida sidusrühmadega. Reformide tagasipööramist tuleks kindlasti vältida ja see tuleks lõpetada, kuna see võib seada ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkuse, vähendada kasvupotentsiaali ja põlvkondadevahelist õiglust.

Eelarve jätkusuutlikkuse parandamine euroalal ja selle liikmesriikides eeldab diferentseeritud riiklike eelarvepoliitikaid. Arvesse tuleb võtta riikide eelarvepoliitilist manööverdamisruumi ja ülekanduvat mõju. Liikmesriigid, kus valitsemissektori võlg on endiselt suur, peaksid jätkama eelarvepuhvrите taastamist. See vähendaks nende haavatavust

šokkide suhtes ja võimaldaks järgmise majanduslanguse ajal automaatsete stabilisaatorite täielikku toimimist. Riigipõhiste soovitustega nähti nendele liikmesriikidele, kes ei ole veel saavutanud oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki, ette stabiilsuse ja kasvu paktiga kooskõlas olev nõutav eelarve kohandamine. Ka nendel liikmesriikidel, kellel on piisavalt määnguruumi, soovitatakse kasutada eelarve- ja struktuuripoliitikat stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete piires selleks, et suurendada majanduskasvu toetuseks avaliku sektori investeeringuid ja lihtsustada majanduse tasakaalustamist.

Avaliku sektori kulutuste kvaliteedi parandamine võib suurendada riigi rahanduse võimet toetada majanduskasvu ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Avaliku sektori kulude ja tulude sellise struktuuri suunas liikumine, mis soosib haridust, tööhõivet ja investeeringuid, aitab suurendada kasvupotentsiaali. Lisaks kulude kontrollimisele ja tõhususe suurendamisele tuleks jätkata meetmete võtmist, et liikuda majanduskasvu toetava avaliku sektori kulutuste struktuuri suunas. Kui seda hästi kavandada ja rangelt rakendada, on kulutuste läbivaatamine tõhus vahend avaliku sektori kulutuste struktuuri parandamiseks, mis muu hulgas laiendab avaliku sektori võimalusi tulemuslikult ja sihipäraselt investeerida. Kuigi paljud liikmesriigid on juba alustanud eri liiki kulutuste läbivaatamist (nt Küpros, Eesti, Luksemburg, Slovakkia ja Hispaania), on siiski veel arenguruumi, et laiendada selliste protsesside kasutusvõimalusi ja ulatust, täiustada alusmeetodeid ja siduda kulutuste läbivaatamine paremini eelarvetsükliga. Kokkuvõttes, kuna mõned liikmesriigid on suutnud kulutuste läbivaatamisega kindlaks teha valdkondi, kus nende tõhusust saaks parandada, tuleb saadud info alusel hakata ka poliitilisi meetmeid võtma.

Aastate jooksul on liikmesriigid märkimisväärselt parandanud oma eelarveraamistikke ja paljudes riikides toetavad need usaldusväärse eelarvepoliitika järgimist. Siiski on mitu liikmesriiki, kus tuleb hästi kavandatud ja tõhusa eelarveraamistiku loomiseks reforme jätkata. Horvaatial ja Hispaanial soovitatakse eelarveraamistikke tugevdada, Austria ja Belgia peavad veelgi parandama oma eelarve koordineerimise korda ning Poola peab oma eelarvemenetlust tugevdama. Samal ajal on mõningates liikmesriikides reformid sootuks seiskunud ja nende taaskäivitamiseks on vaja uut tõiuet. Lisaks tuleb kõikides riikides endiselt keskenduda eelkõige eelarveraamistike rakendamisele, et need täidaksid oma eesmärki, milleks on usaldusväärse eelarvepoliitika saavutamine või säilitamine.

Maksu- ja hüvitiste süsteemid võivad majanduskasvule kaasa aidata. Hästi kavandatud maksu- ja hüvitiste süsteemide abil saab toetada erasektori investeeringuid ja parandada ärikeskkonda, soodustada tööturul osalemist ja tööhõivet, vähendada ebavõrdsust ning edendada sotsiaalselt ja keskkonnaalasel vastupidavat majandust. Seda silmas pidades on mitmel liikmesriigil soovitatud nihutada maksukoormus tööjõult mujale, et soodustada jätkusuutlikumat majanduskasvu.

Kuna võitlus agressiivse maksuplaneerimise vastu on prioriteetne, on komisjon esitanud õigusaktide ettepanekud, et muuta maksusüsteem läbipaistvamaks, tõhusamaks ja ühtsemaks. ELi õigusaktide ülevõtmine ja rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud algatused aitavad agressiivset maksuplaneerimist piirata. Agressiivse maksuplaneerimisega tegelevad äriühingud saavad aga endiselt ära kasutada mõningate liikmesriikide, nt Küprose, Ungari, Iirimaa, Luksemburgi, Malta ja Madalmaade maksusüsteemide teatavaid omadusi.

Tekstikast 1: ajakohastatud teave stabiilsuse ja kasvu pakti kohase järelevalve kohta

Tuginedes 2019. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammide analüüsi tulemustele, on komisjon võtnud mitmeid stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud meetmeid.

Komisjon soovib lõpetada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse Hispaania suhtes. Seega ei

kohaldada pakti paranduslikku osa enam ühegi liikmesriigi suhtes.

Ühtlasi võttis komisjon Prantsusmaa, Belgia, Küprose ja Itaalia kohta vastu ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohased aruanded, milles vaadatakse üle kõnealuste riikide vastavus aluslepingu kohasele puudujäägi- ja võlakriteeriumile. Prantsusmaa kohta järeldatakse, et puudujäägi- ja võlakriteerium on praegu täidetud. Belgia puhul ei ole praegune analüüs piisav, et selgelt järeldada, kas võlakriteerium on täidetud või mitte. Küprose puhul leiab komisjon, et praegu ei tuleks võtta lisameetmeid, mille alusel teha otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Itaalia analüüsi põhjal ei saa võlakriteeriumi lugeda täideks, mistõttu tuleks selle alusel alustada ülemäärase puudujäägi menetlust.

Lisaks sellele soovitab komisjon nõukogul otsustada, et Ungari ja Rumeenia ei ole võtnud tulemuslikke meetmeid, et reageerida detsembris 2018 märkimisväärse kõrvalekalde menetluse raames nõukogu esitatud soovitusel. Rumeenia puhul algatati menetlus juunis 2017 pärast seda, kui 2016. aastal oli tuvastatud märkimisväärne kõrvalekalle. Ungari suhtes algatati märkimisväärse kõrvalekalde menetlus juunis 2018 pärast seda, kui 2017. aastal oli tuvastatud märkimisväärne kõrvalekalle. Lisaks sellele hoiatab komisjon Rumeeniat ja Ungarit märkimisväärse kõrvalekaldumise eest keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamise kavast 2018. aastal. See on kolmas hoiatus Rumeeniale ja teine Ungarile. Komisjon soovitab nõukogul võtta vastu soovitus Rumeeniale ja Ungarile, et nad võtaksid asjakohaseid meetmeid nimetatud märkimisväärse kõrvalekalde korrigeerimiseks.

Tööturu-, haridus- ja sotsiaalpoliitika

Tööturu tingimused paranevad. ELi tööhõive määr on selle sajandi kõrgeimal ja tööpuudus madalaimal tasemel. Samal ajal esineb riikide, piirkondade ja elanikerühmade vahel ikka veel märkimisväärseid erinevusi. Et parandada tööturu toimimist, soovitatakse sihtotstarbelisi meetmeid aktiivse tööturupoliitika tõhustamiseks ja/või tööturuasutuste suutlikkuse tugevdamiseks võtta Belgial, Bulgaarial, Küprosel, Soomel, Kreekal, Ungaril, Irimaal, Sloveenial ja Hispaanial. Poola, Portugal ja Hispaania peaksid tegelema ajutiste töötajate suure osakaaluga, toetades samas üleminekut tähtajatutele töölepingutele.

Naiste osalemine tööturul kasvab jätkuvalt, kuid sooline ebavõrdsus tööhõive ja töötasu osas püsib. Sageli on selle põhjuseks töötamist pärssivad tegurid, ebapiisavad töö- ja eraelu ühitamise võimalused või taskukohaste lastehoiuteenuste ja pikaajalise hoolduse võimaluste puudumine. Seda teemaderingi käsitlevad soovitusel esitati Austriale, Tšehhi Vabariigile, Eestile, Saksamaale, Irimaale, Itaaliale, Poolale ja Slovakkiale.

Et kõik kodanikud saaksid kogu elu jooksul omandada oskusi, mis arvestaksid tulevikuvajadustega, on juurdepääs heale haridusele ja koolitustele keskse tähtsusega. Teadmispõhise, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks olukorras, kus muutuvus töömaailmas napib järjest enam oskusi või ei vasta need tööturu vajadustele, on ülioluline investeerida inimkapitali. Igatahes on mitmes elanikkonnarühmas oskuste tase jätkuvalt madal. Seetõttu soovitatakse paljudel liikmesriikidel tugevdada ja ajakohastada haridus- ja koolitussüsteeme. Tulevikuvajadustest lähtuvat oskuste omandamist, sealhulgas täiskasvanuhariduse edendamise meetmeid tuleks kaaluda näiteks Bulgaarias, Horvaatias, Tšehhi Vabariigis, Eestis, Prantsusmaal, Kreekas, Irimaal, Itaalias, Lätis, Leedus, Poolas, Portugalis, Slovakkias ja Sloveenias. Soovitused parandada haridus- ja koolitussüsteemide vastavust tööturu vajadustele on esitatud Belgiale, Bulgaariale, Küprosele, Horvaatiale, Kreekale, Leedule, Portugalile, Rumeeniale ja Hispaaniale. Samuti soovitatakse Hispaanial vältida noorte haridussüsteemist varakult lahkumist ning Küprosel, Kreekal ja Lätil

suurendada kutsehariduse ja -koolituse mahtu. Mitu liikmesriiki peavad tegema täiendavaid jõupingutusi haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteedi ja kaasavuse parandamiseks, pöörates erilist tähelepanu ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, samas kui Tšehhi Vabariik ja Itaalia peaksid suurendama õpetaja elukutse atraktiivsust.

Sotsiaalne olukord järjest paraneb, kuid sotsiaalkaitse süsteemide katvuse ja teenuste juurdepääsu osas esineb jätkuvalt puudujääke. Vaesus väheneb, kuid mõnes liikmesriigis on see endiselt suur. Mitmes liikmesriigis on probleemiks ka palgavaesus. Lisaks seisavad püsivate olmeraskustega silmitsi mõned ebasoodsas olukorras olevad rühmad, nagu puuetega või sisserändaja taustaga inimesed. Ebastandardsete lepingutega töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele piisava sotsiaalse kaitse tagamine on oluline tööjõu heaolu ja hästitoimivate tööturgude jaoks. Bulgaarial, Eestil, Ungaril, Lätil, Portugalil, Rumeenial ja Hispaanial soovitatakse võtta meetmeid sotsiaalse turvavõrgu katvuse, piisavuse või tõhususe parandamiseks, sealhulgas luua miinimumsissetuleku kavad, samal ajal kui Horvaatial ja Kreekal on soovitatud viia lõpule ulatuslikum sotsiaaltoetuste reform. Bulgaarias, Eestis ja Soomes on vaja paremat juurdepääsu kvaliteetsetele sotsiaalteenustele. Madalmaadel soovitatakse parandada füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkaitset. Konkreetsed soovitused puuetega inimeste toetamise edendamiseks esitati Tšehhi Vabariigile ja Lätile.

Mitmes riigis on käimas tervishoiusüsteemide reformid, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus kõigile ning suurendada samal ajal nende kulutasuvust ja jätkusuutlikkust. Liikmesriigid peaksid jätkama jõupingutusi ning pöörama eelkõige tähelepanu ulatuslike meetmete hoolikale kavandamisele ja kiirendama tervishoiuteenuste reformide vastuvõtmist ja rakendamist. Sageli tuleb nende toetamiseks ja rakendamiseks teha lisainvesteeringuid. Sellega seoses on soovitused tervishoiuteenuste tõhususe, kättesaadavuse ja jätkusuutlikkuse parandamiseks esitatud Austriale, Bulgaariale, Küprosele, Tšehhi Vabariigile, Kreekale, Soomele, Ungarile, Itaaliale, Lätile, Leedule, Maltale, Poolale, Rumeeniale, Slovakkiale ja Sloveeniale.

Sotsiaaldialoog on poliitika eduka kujundamise ja rakendamise võtmetegur. Sotsiaalpartnerite ja teiste sidusrühmade kaasamine suurendab vastutust poliitika rakendamise eest ning annab paremaid ja jätkusuutlikumaid poliitilisi tulemusi. Eelmiste riigipõhiste soovituste alusel on mõned liikmesriigid parandanud struktureeritud dialoogi võimalusi ning tööandjate, organisatsioonide ja ametiühingute osalemist selles dialoogis. Kuigi ei ole olemas ühtset alusmudelit, on võimalik sotsiaalset dialoogi parandada ja sotsiaalpartnereid rohkem kaasata poliitika kujundamisse veel mitmes liikmesriigis, näiteks Ungaris, Poolas ja Rumeenias, samal ajal kui olulised probleemid püsivad ka Horvaatias ja Kreekas.

Investeeringud, konkurentsivõimet käsitlev poliitika ja parem ettevõtluskeskkond suurendavad tootlikkust

Kooskõlas Euroopa investeerimiskava (nn Junckeri kava) edusammudega on ELi investeerimispoliitika põhjaliku tegevuskava väljatöötamine jätkuvalt oluline tegur majanduskasvu tagamiseks praegu ja tulevikus. Alates Euroopa investeerimiskava käivitamisest on ELi majanduse strateegilistes sektorites kaasatud (ja kaasatakse ka edaspidi) märkimisväärses mahus era- ja valitsemissektori vahendeid, mis on andnud tugeva tõuke majanduskasvule ja töökohtade loomisele. 2019. aasta maikuu seisuga on Junckeri kava abil investeeritud ligikaudu 400 miljardit eurot ja loodud 750 000 töökohta ning see arv peaks 2020. aastaks küündima 1,4 miljonini. Lisaks investeeringute kaasamisele loodi Junckeri kavaga projektiregister ja keskenduti meetmetele, mis muudavad ettevõtluskeskkonna investeerimiseks soodsamaks.

Et suurendada investeeringuid olulistesse poliitikavaldkondadesse, tuleks ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendeid kasutada optimaalselt. See peaks samuti aitama vähendada püsivaid piirkondlikke erinevusi ELis. Seda arvesse võttes on käesoleva aasta riigipõhistes aruannetes ja soovitustes antud konkreetseid suuniseid ELi vahendite kavandamiseks järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kontekstis.

Euroopa poolaasta tänavuse analüüsi teraviku suunamine investeeringutele on aidanud välja selgitada investeerimisprioriteetid liikmesriikides, kus makromajanduslik kasu on kõige suurem, ning osutada nendele regulatiivsetele ja struktuursetele kitsaskohtadele, mis piiravad pikaajalist kasvupotentsiaali. Investeerimistegevuse taastumine on viimastel aastatel olnud sektorite, riikide ja varade liikide lõikes ebahühtlane. Erinevused püsivad nii avaliku kui ka erasektori investeeringute vahel: erainvesteeringud on alates 2013. aastast pidevalt kasvanud ja on nüüd jõudnud kriisieelsele keskmisele tasemele, samas kui avaliku sektori investeeringud hakkasid suurenema alles 2017. aastal. Kuigi kõigis liikmesriikides on investeeringud suurenenud, jääb mõnes neist investeerimismäär ikka veel oluliselt alla kriisieelse pikaajalise keskmise.

Tekstikast: investeeringuid käsitlevad riigipõhised soovitused ja ELi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aastal

Euroopa Komisjon on rõhutanud investeeringute tähtsust nn positiivse poliitika kolmnurgas, mis hõlmab alalhoidlikku eelarvepoliitikat ja struktuurireforme.

2019. aasta Euroopa poolaasta raames pööratakse investeeringutele veelgi suuremat tähelepanu. Käesolevas poolaastapaketi liikmesriikidele antud investeerimisnõuannetega viiakse täide komisjoni lubadus luua tugevam seos ELi eelarvega ja konkreetsemalt ELi ühtekuuluvuspoliitika vahenditega aastateks 2021–2027, võttes seejuures arvesse piirkondlikke eripärasid⁵.

Tugevam seos Euroopa poolaasta ja ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite vahel tagab parema ja tulemuslikuma programmitöö ning seega paremad ja sihipärasemad investeeringud, tänu millele paranevad pikas perspektiivis ka tootlikkus ja majanduskasv. See toimiv side ühtlustab olemasolevaid protsesse ning tagab suurema järjepidevuse majanduspoliitika koordineerimise ja ELi vahendite kasutamise vahel, ilma et sellega kaasneks täiendavat bürokraatiat.

Euroopa poolaasta majandusanalüüsid aitavad tõhusalt suunata rahaliste vahendite kavandamise aluseks olevat dialoogi liikmesriikide ja komisjoni vahel. Selles kastis selgitatakse, kuidas Euroopa poolaasta raames antavad investeeringusuunised aitavad kavandada vahendite eraldamist.

Poolaasta alguses osutas 2019. aasta majanduskasvu analüüs, et kõigis liikmesriikides on vaja sihipärasemat investeerimispoliitikat. Käesoleva aasta talvepaketi riigiaruannetes analüüsiti iga riigi investeerimisvajadusi, mis põhinevad viimaste sotsiaal-majanduslike suundumuste eksperthinnangul, keskendudes eri sektorite konkurentsivõimele ja pöörates erilist tähelepanu vajadusele edendada kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu. Vajaduse korral on arvesse võetud liikmesriikide piirkondlikku ja territoriaalset ebavõrdsust. See analüüs kinnitas komisjoni seisukohta ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamise kohta aastatel 2021–2027⁶, nagu on ette nähtud riigiaruannete lisa (D lisa), kus on antud suuniseid nende vahendite investeerimisprioriteetide kohta. Nimetatud lisad on koostatud liikmesriikidega rahaliste vahendite üle peetava dialoogi jaoks. D lisa nimetatud investeerimisprioriteedid on jagatud kolme kategooriasse (vajalik, väga vajalik ja esmavajalik) ja need põhinevad nende asjakohasusel sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse arengu seisukohast, võttes arvesse komisjoni ettepanekutes ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite kohta aastateks 2021–2027 sätestatud valdkondliku keskendamise nõudeid. Lisad esitati juba koos muude riigiaruannete analüütiliste tulemustega liikmesriikidele, et algatada arutelu järgmise põlvkonna ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite kavandamise üle, et saaks programmdokumendid vastu võtta võimalikult varakult.

Käesolevas kevadpaketi esitab komisjon ettepaneku riigipõhiste soovituste kohta. Riigipõhised soovitused on oma olemuselt palju laiemad kui riigiaruannete lisades esitatud investeerimissuunised. Soovitustes viidatakse kogu majanduse reformi- ja investeerimisvajadustele. Soovitusi saab järgida nii rahastamis- kui ka reguleerivate meetmete abil. Tasub rõhutada, et mitte kõiki liikmesriikide investeerimisvajadusi ei saa rahuldada ELi vahenditest, kuid need võivad anda märkimisväärse panuse Euroopa poolaasta raames

⁵ Komisjoni teatis „Tänapäevane eelarve liidu jaoks, mis hoiab, kaitseb ja avardab võimalusi“ (COM(2018) 321 final).

⁶ Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond+ ja Ühtekuuluvusfond.

kindlaks tehtud probleemide lahendamisse, võttes arvesse nende eripära (nt valdkondlik keskendamine).

Riigipõhised soovitused, mis erinevad oma ulatuselt ja üksikasjalisuselt, on kooskõlas riigiaruannete lisades esitatud investeerimissuunistega, mis keskendusid ainult nendele investeerimisvajadustele, mida võiks kaasrahastada ELi ühtekuuluvuspoliitika vahenditest.

Riigipõhiste soovituste investeringutega seotud aspektide rakendamisel tehtud edusamme jälgitakse järgmiste Euroopa poolaasta tsüklite raames. ELi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta vahendite panust riigipõhiste soovituste täitmisse jälgitakse teabe alusel, mida kogutakse kindlaksmääratud platvormidel ja korras (iga-aastased hindamiskoosolekud ja aruanded, seirekomisjonid).

Investeerimistõkkeid esineb endiselt kogu ELis. Üldiselt vähendavad regulatiivsed kitsaskohad, institutsioonilised puudujäägid ning turule sisenemise, seal tegutsemise ja turult lahkumise tõkked ettevõtjate motivatsiooni investeerida ja lisaks pärsivad need vahendite ümberjaotamist. Komisjon on käsitlenud ja käsitleb ka tulevikus regulatiivseid ja haldustõkkeid riikide ja ELi tasandil. ELi tasandi algatused ja liikmesriikide struktuurireformid täiendavad üksteist. Kuigi investeerimistõkete kõrvaldamisel on tehtud edusamme nii riiklikul kui ka ELi tasandil, leidub riikide ja poliitikavaldkondade lõikes jätkuvalt olulisi tõkkeid. Näiteks Itaalias piirab raskem juurdepääs rahastamisele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja innovaatiliste ettevõtete investeringuid ning halb haldussuutlikkus ja ebakindlus riigihanke-eeskirjade rakendamise suhtes pärsib avaliku sektori asutuste investeringuid. Bulgaarias takistavad investeerimist endiselt peamiselt oskuste nappus, institutsioonilised puudujäägid ja regulatiivne ebakindlus. Poolas on ikka veel takistuseks ebastabiilne õiguskeskkond ja piisava kvalifikatsiooniga tööjõu nappus teatavates sektorites. Küprose peamised tõkked on nõrk ärikeskkond ja halb juurdepääs rahastamisele.

Investeerimiseks peab ettevõtlussektoril olema kindlustustunne ning vaja on ka prognoositavust, õiguskindlust ja õigusriigi põhimõtete täielikku järgimist. Mõnes liikmesriigis, näiteks Austrias, Slovakkias ja Sloveenias on õiguslik olukord märkimisväärselt paranenud, kuid arenguruumi on veelgi. Ülemaailmsed konkurendid parandavad samuti oma ärikeskkonda ja konkurentsivõime säilitamiseks tuleb reforme pidevalt ajakohastada. Õiguslik stabiilsus, prognoositavus ja kvaliteetsed institutsioonid, mis põhinevad õigusriigi põhimõtete järgimisel, sealhulgas tõhus ja sõltumatu kohtusüsteem, on investeerimissõbraliku keskkonna säilitamiseks otsustava tähtsusega. Õigusriik, tõhus kohtusüsteem ja korrupsioonivastane võitlus parandavad ärikeskkonda, tuues pikas perspektiivis kasu investeringute ja töökohtade näol. Mõned liikmesriigid on jätkanud korrupsioonivastaseid jõupingutusi, kuid probleem on jätkuvalt terav mitmes liikmesriigis ning see mõjutab negatiivselt ärikeskkonda ja investeerimist. Endiselt on üks peamistest eesmärkidest veelgi tõhustada korrupsiooni uurimist ja selle eest vastutusele võtmist. Tšehhi Vabariik, Horvaatia, Ungari, Itaalia, Malta, Küpros ja Slovakkia on saanud soovitusi, milles keskendutakse nendele aspektidele.

Tõhusad avaliku sektori asutused ja jätkuvad jõupingutused vähendada halduskoormust toetavad Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet. Halduskoormus pidurdab jätkuvalt investeringuid, innovatsiooni ja ettevõtete kasvu. Eelkõige on avalikust haldusest tulenev koormus ja ebatõhusus suurimaks probleemiks väiksematele ja väga innovaatilistele ettevõtetele. Soovitused koormuse vähendamiseks ja avaliku halduse tõhususe ja kvaliteedi erinevate aspektide parandamiseks, eelkõige riigihangete tõhustamiseks, esitatakse käesoleval aastal näiteks Belgiale, Küprosele, Horvaatiale, Tšehhi Vabariigile, Ungarile, Lätile, Poolale, Portugalile, Rumeeniale, Slovakkiale, Sloveeniale ja Hispaaniale.

Avalike teenuste digitaliseerimise tempo tõstmine tagab, et vananev elanikkond saab kasutada kõrgetasemelisi avalikke teenuseid olukorras, kus riigieelarved on pingelised. Usaldusväärse majandusjuhtimise tagamine, tegeledes puudustega korruptsioonivastastes ja rahapesuvastastes raamistikes, on pikaajalise jätkusuutliku majanduskasvu eeltingimus.

Oskuste nappus ja mittevastavus tööturu vajadustele võivad olla olulised investeerimistõkked. Seetõttu täiendab inimestesse investeerimine oluliselt investeringuid innovatsiooni, teadusuuringutesse ja taristusse ning toob kasu inimkapitali, töövõimelisema tööjõu ja tugevama sotsiaalse ühtekuuluvuse näol. Need omakorda annavad tulemuseks paremad ja püsivamad majandustulemused. Et tõsta tööjõu tootlikkust ja kohanemisvõimet, on eelkõige vaja parandada oskuste taset ja viia need vastavusse tööturu vajadustega. Hästi toimivad ja kaasavad haridus- ja koolitussüsteemid võivad aidata vältida või vähendada oskuste nappuse ja oskuste vajadustele mittevastavuse riski, mis on ühiskonnale kulukas nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt, võttes arvesse käest lastavaid majanduskasvuvõimalusi ja teatud rahvastikurühmade kahanevaid töövõimalusi.

Teadus- ja innovatsioonitegevuse elavdamine on Euroopa majanduskasvu seisukohast keske tähtsusega. Paljudes liikmesriikides (nt Bulgaarias, Eestis, Lätis, Leedus ja Rumeenias) ja piirkondades on veel küllaldaselt võimalusi süvendada ettevõtjate (eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate), akadeemiliste ja teadusasutuste ning avaliku sektori koostööd. Avaliku sektori toetus läbimurdelisele innovatsioonile ning suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete loomisele ja mastaabisäästule – koos ettevõtete teadus- ja arendustegevuse usaldusväärsete raamtingimustega – loob turuvõimalusi ja tõstab majanduse innovatsioonivõimet.

Digitaliseerimine on Euroopa Liidu poliitiline prioriteet, kuid sellega seoses peavad paljud liikmesriigid tegema kiiremas korras täiendavaid jõupingutusi. Digiteerimine on tootlikkuse, konkurentsivõime ja majanduskasvu oluline hoob. Traditsioonilised sektorid ning väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad on digitehnoloogiale üleminekul eriti maha jäänud. Protsessi peab kiirendama EL tervikuna. Selleks on vaja piisavat toetust. See nõuab liidu, liikmesriikide ja regionaalpoliitika paremat kooskõlastamist ning avaliku ja erasektori vahendite koondamist, et suurendada investeringuid ja tekitada digitaalmajanduses ja ühiskonnas rohkem sünergiaid.

Puudulikul keskkonnapoliitikal ja energiataristul on negatiivne mõju majanduskasvule ja töökohtade loomisele. Üleminek CO₂-neutraalsele, ressursitõhusale ringmajandusele ning sellega seotud CO₂-heite vähendamise protsessile nõuab märkimisväärseid investeringuid. Mitmes liikmesriigis, eelkõige Austrias, Küprosel, Prantsusmaal, Saksamaal, Maltal, Madalmaades ja Poolas on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et saavutada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgid. Mitmes liikmesriigis on vaja lisainvesteringuid jäätmekäitlus- ja veemajandustaristusse. Avaliku sektori ühised jõupingutused investeerimisel ja erasektorile suunatud investeerimisstiimulite loomine toob ELi eesmärgid nendes valdkondades käeulatusse. Ringmajanduse esiletõus nõuab ka piirkondlikke ja kohalikke avaliku sektori investeringuid, et oleks võimalik mõningaid tootmisprotsesse muuta.

Kapitalinvesteeringute vajadused on liikmesriigiti erinevad. Sektorites, piirkondades ja riikides on tootmisvõimekuse suurendamiseks vaja kapitalimahutusi. Eelkõige puudutab see neid mahajäänud majandusega piirkondi, kes püüavad järele jõuda. Et tulla toime uute väljakutsetega, vajavad lisaks investeringuid ka arenenud piirkonnad ja sektorid (näiteks autotööstus), et kiirendada tehnoloogiliste muudatuste tegemist. Piiriülesed investeeringud immateriaalsesse põhivarasse on eriti vajalikud, et hõlbustada uue tehnoloogia kasutuselevõttu.

Eri liikmesriigid on finantsstabiilsuse tugevdamisel teinud edusamme. Meetmeid on võetud viivislaenude vähendamiseks, järelevalveraamistike tugevdamiseks ja maksejõuetusmenetluste parandamiseks. Hoolimata viivislaenude märkimisväärsest vähenemisest eelmisel aastal, on mitmes liikmesriigis nende osakaal endiselt suur. Pankade kasumlikkus on endiselt tagasihoidlik ja seda mõjutavad viivislaenude suur osakaal, (paljudel juhtudel) ebaadekvaatsed ärimudelid, üleküllastunud pangandusturud ja volatiilsus, mis on alates 2018. aasta esimesest poolest taas finantsturgudele ilmunud. Mitmes liikmesriigis on endiselt probleemiks rahapesuvastaste raamistike järelevalve ja jõustamine; riigipõhised soovitused esitatakse Bulgaariale, Taanile, Eestile, Lätile, Maltale ja Rootsile. Riigipõhised soovitused viivislaenude täiendavaks vähendamiseks esitati Bulgaariale, Küprosele, Iirimaale, Itaaliale ja Portugalile. Samuti soovitatakse võtta täiendavaid meetmeid Bulgaarial ja Küprosel, et tugevdada pangandussektorivälise finantssektori järelevalvet.

Eluasemeturu areng võib kahjustada finantsstabiilsust, mistõttu tuleks mõnes liikmesriigis võtta vastavaid meetmeid. Kodu on sageli leibkondade peamine vara ja samal ajal moodustavad eluasemega seotud laenud suure osa majanduse kogu laenutegevusest. Lisaks on piisavate ja taskukohaste eluasemete nappus mitmes liikmesriigis kasvav probleem. Sellest tulenevalt soovitatakse Iirimaal, Luksemburgil, Madalmaadel, Rootsil ja Ühendkuningriigil vähendada eluasemete pakkumisega seotud kitsaskohti ja kõrvaldada moonutused eluasemeturul. Kuna erasektori kõrge võlatase võib võimendada muutusi eluasemeturul, on finantsstabiilsuse seisukohast oluline vähendada leibkondade suurt võlamäära. Seepärast soovitatakse Madalmaadel ja Rootsil vähendada laenu teel rahastamise sooduskohetlemist, mis on tingitud eelkõige maksusüsteemist (näiteks võimalus arvata maksustatavast tulust maha eluasemelaenu intressid).

4. EUROOPA POOLAASTA: ELI INSTITUTSIOONIDE JA LIIKMESRIIKIDE ÜHINE JÕUPINGUTUS

Liikmesriigid löid Euroopa poolaasta menetluse majanduskriisi ajal, et kooskõlastada riikide majanduspoliitikat kogu aasta vältel ning lahendada majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme. Euroopa poolaasta on täna ainulaadne platvorm majanduspoliitilise dialoogi pidamiseks ELi liikmesriikidega ja nende vahel. See võimaldab komisjonil ja liikmesriikidel majanduspoliitika prioriteete pidevalt kooskõlastada. Majanduse juhtimise raamistiku osana jälgitakse, hoitakse ära ja korrigeeritakse Euroopa poolaasta abil majandussuundumusi, mis võivad nõrgestada riikide majandust või ELi tervikuna. Komisjon suhtleb pidevalt mitme- ja kahepoolselt liikmesriikidega, kaasa arvatud pealinnades Euroopa poolaasta eest vastutavate ametnikega.

Selle dialoogi tulemuseks on komisjoni ja ELi liikmesriikide ühine majandusanalüüs. Igal aastal kiidab Euroopa Ülemkogu heaks komisjoni soovitusel ja ECOFINi nõukogu võtab need ametlikult vastu pärast arutelu teiste asjaomaste nõukogu koosseisudega.

Komisjon on välja töötanud vahendid, millega aidata liikmesriike riigipõhiste soovituste rakendamisel. Näiteks aitab struktuurireformi tugiteenistus ELi liikmesriikidel kavandada ja ellu viia struktuurireforme, mis on osa nende jõupingutustest toetada töökohtade loomist ja jätkusuutlikku majanduskasvu. See koordineerib ja pakub koostöös komisjoni asjaomaste talitustega ELi liikmesriikidele spetsiaalselt neile kohandatud tehnilist tuge. Abi antakse eelkõige struktuurireformi tugiprogrammi kaudu. Teenistuse eesmärk on aidata ELi riikidel luua paremini toimivad institutsioonid, jõulisemad juhtimisraamistikud ning tõhus avalik haldus. Selline abi parandab ELi riikide suutlikkust kavandada ja ellu viia poliitikastrateegiaid, mis edendavad töökohtade loomist ja jätkusuutlikku majanduskasvu. Läheneda ja konkurentsivõime eelarvevahend, mille loomist arutatakse praegu eurorühmas, võiks pakkuda lisastiimuleid reformide läbiviimiseks ning tugineb komisjoni ettepanekule uue reformide tugiprogrammi kohta mitmeaastases finantsraamistikus (2021–2027).

Lõplik vastutus riigipõhiste soovituste rakendamise eest lasub liikmesriikidel.

5. EDASISED SAMMUD

Komisjon kutsub nõukogu üles toetama ettepanekus esitatud lähenemisviisi aastate 2019–2020 riigipõhiste soovituste ja sellega seotud otsuseid, mis tulenevad stabiilsuse ja kasvu paktist.

Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles rakendama neid täielikult ja õigeaegselt, dialoogis sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja teiste eri tasandite sidusrühmadega. Komisjon suhtleb liikmesriikide ja riiklike sidusrühmadega poolaasta kogu protsessi jooksul, et tagada soovituste laialdane omaksvõtt ning tulemuslikud järelmeetmed ja rakendamine. Samuti on komisjonil võimalik taotluse korral toetada liikmesriike reformide tegemisel struktuurireformi tugiteenistuse kaudu ja aidata ametiasutustel ELi rahalisi vahendeid parimal viisil kasutada.

Riigipõhised soovitused ja nende aluseks olev riigiaruannetes esitatud analüüs moodustab ühtlasi ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendite kavandamise analüütilise aluse aastateks 2021–2027. Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide arutelud peaksid jätkuma, et kooskõlas poolaasta analüüsi ja soovitustega edukalt kavandada ELi vahendeid.

TABEL 1 – ÜLEVAADE 2019. AASTA RIIGIPÕHISTES SOOVITUSTES KÄSITLETUD PROBLEEMIDEST

Laiem kategooria	Poliitikaaldkonnad	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK	
Riigi rahandus ja maksustamine	Eelarvepoliitika ja eelarvejuhtimine																													
	Riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus (sh pensionid)																													
	Tööjõu maksukoormuse vähendamine																													
	Maksubaasi laiendamine																													
	Laenu teel rahastamise soodukohtlemise vähendamine																													
	Võitlus maksudest kõrvalehoidumise vastu, maksuhalduse parandamine ja maksustamise vältimise kõrvaldamine																													
Finantssektor	Finantsteenused																													
	Eluasemeturg																													
	Juurdepääs rahastamisele																													
	Erasektori võlakooormus																													
Tööturu-, haridus- ja sotsiaalpoliitika	Töökaitsealased õigusaktid																													
	Töötushüvitised																													
	Aktiivne tööturupoliitika																													
	Töötamise stiimulid, töökohtade loomine, tööturul osalemine																													
	Palgad ja palgakujundus																													
	Lastehoid																													
	Tervishoid ja pikaajaline hooldus																													
	Vaesuse vähendamine ja sotsiaalne kaasatus																													
Struktuuripoliitika	Haridus																													
	Oskused ja elukestev õpe																													
	Teadusuuringud ja innovatsioon																													
	Konkurentsi- ja õigusraamistik																													
	Teenustesektori konkurentsivõime																													
	Telekommunikatsioonid, postiteenused ja kohalikud avalikud teenused																													
Avalik haldus ja ärikeskkond	Energeetika, loodusvarad ja kliimamuutused																													
	Transport																													
	Ärikeskkond																													
	Maksejõuetusraamistik																													
	Avalik haldus																													
	Riigiomandis ettevõtted																													
Avalik haldus ja ärikeskkond	Tsiviilkohtusüsteem																													
	Varimajandus ja korruptsioon																													

* See ei hõlma soovitusi jätkata ja viia lõpule reformid kooskõlas programmijärgsete kohustustega, mis võeti eurorühma 22. juuni 2018. aasta kohtumisel.

■ 2019. aasta riigipõhistes soovitustes käsitletud teemad